

L1925 94 14

	Riksantikvarieämbetet
Ink.	2007 -10- 3 0
Dnr:

Linköpings stift
Ågatan 65
582 22 Linköping

Förklaring att Biskopsgården, kv Aposteln 2, Ågatan 63, Linköping, Östergötlands län har övergått från statligt byggnadsminne till byggnadsminne enligt lagen (1988:950) om kulturminnen

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § och 7 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. att Biskopsgården på fastigheten Aposteln 2, Linköping har övergått till att bli byggnadsminne enligt 3 kap nämnda lag. Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma kapitel följande skyddsbestämmelser för byggnadsminnet och för nedan uppräknade och numrerade byggnader, vilka markerats på bilagda situationsplan

Skyddsbestämmelser

1) De byggnader, som på bifogad situationsplan markerats med nr 1-4 får inte rivas, till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.

- nr 1 huvudbyggnaden
- nr 2 flygeln
- nr 3 uthuset
- nr 4 källarbyggnaden

2) Ingrepp får inte göras i byggnadernas stomme och i medeltida murverk.

3) Biskopshusets, byggnad 1, flygelns, byggnad 2, och källarbyggnadens, byggnad 4, ursprungliga rumsindelning får inte ändras.

4) Biskopshusets, byggnad 1, utvändiga putsskikt får inte bytas ut.

5) I Biskopshuset, byggnad 1, får inte göras ingrepp i eller ändring av äldre fast inredning, som dörr- och fönstersnickerier, taklister, kalkstensgolv, trapphus och smidesdetaljer. I flygeln, byggnad 2, får inte göras ingrepp i eller ändring av portar, dörr- och fönstersnickerier, kalkstensgolv, trägolv, smidesgallret i fönstret närmast norr om portgången och bryggstugeinredning.

2007-10-31 bestöt. Kmh
kopie från KKH = BM-reg. A 4. / K

6) Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.

7) Det område som på bilagda situationsplan avgränsats med streckmarkerad linje får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. Trädgården med sina tillbehör, som murar, staket och portar ska vårdas och underhållas så att den äldre karaktären bevaras.

Om särskilda skäl föreligger får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. lämna tillstånd till ändring i strid mot skyddsbestämmelserna.

Uppllysning

Fastigheten Aposteln 2 ligger inom Linköpings medeltida stadsområde (RAÄ153) och omfattas av bestämmelserna om fasta fornlämningar i 2 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. För åtgärder som innebär ingrepp i mark eller källare krävs särskilt tillstånd av Länsstyrelsen.

Redogörelse för ärendet

Enligt regeringsbeslut 1935-01-25 förklarades Biskopsgården för statligt byggnadsminne (byggnadsminnesmärke). Skyddet omfattade Biskopsgårdens samtliga byggnader. Förutom det generella skyddet angavs att Biskopsgårdens tomt inte fick bebyggas utan Kung. Mj:ts tillstånd. Detaljerade skyddsbestämmelser fastställdes inte vid 1935-års beslut. Riksantikvarieämbetet upprättade 1999-12-29 förslag till skyddsbestämmelser. Förslaget har remitterats till Linköpings stift som i yttrande 2000-01-10 meddelat att det inte finns någon erinran.

I samband med relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan har det statliga byggnadsminnet Biskopsgården 2000-01-01 övergått till byggnadsminne. Fastigheten ägs av Linköpings stift. Enligt 3 kap 1 § andra stycket lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. skall ett statligt byggnadsminne som övergår till annan ägare än staten utgöra byggnadsminne enligt denna lag. Enligt 2 § samma kapitel ska Länsstyrelsen meddela skyddsbestämmelser för byggnadsminnet. Skyddsbestämmelserna bygger på det ovannämnda förslaget, vilket har setts över och förtydligats.

Historik och kortfattad beskrivning

Biskopsgården är belägen vid Ågatan omedelbart norr om Linköpings domkyrka. Tomten var bebyggd redan under medeltiden och benämndes då Bredgården. Rester av medeltida byggnader finns bevarade i dagens byggnader. År 1370 skänktes gården till kantorstjänsten vid Linköpings domkyrka. På 1550-talet övergick gården till att bli biskopsgård. Man har tidigare ansett att franciskanklostret i staden var beläget på platsen för Biskopsgården. Nutida forskning har kunnat påvisa att klostret låg på en annan plats i staden, några hundra meter sydost om domkyrkan. Biskopsgården utgörs av huvudbyggnad, flygel och två sammanbyggda uthus samt en källarbyggnad med påbyggd terrass.

Huvudbyggnaden, byggnad 1, belägen utmed Ågatan, vilar troligen på medeltida lämningar och är uppförd i sten 1733-35. Ansvarig för ritningarna var överintendent Carl Gustaf Tessin. Byggnaden är uppförd i två våningar under ett valmat sadeltak täckt med rött enkupigt lertegel. Under västra delen finns källare med fyra tunnvalvda rum, sannolikt tillkomna i samband med byggnadens uppförande. Fasaden har en ålderdomlig puts av ett ovanligt slag s.k. spikpikad och är gul med vita detaljer som profilerad takfot och fönsteromfattning. Fönstren är ljusgrå och har mitt- och tvärpost med småspröjsade lufter samt beslag av 1700-talstyp. Entrén är förlagd till gårdssidan. Den markeras av en kolonnuren balkong med balusterräcke. Det stora trapphuset med steg i röd kalksten finns mitt på norra långsidan. Bottenvåningen rymmer två matsalar, salong, hallar och kök. I ovanvåningen finns bl.a. en sal med välvt tak, salonger och bibliotek. Vindsvåningen rymmer sovrum. Flera renoveringar har genomförts bl.a. på 1780-talet då Casper Seurling var ansvarig byggmästare. År 1910 genomfördes en genomgripande renovering under ledning av arkitekt Torben Grut. Vid detta tillfälle tillkom bl.a. entrépartiet och köksingångens förstuga. Invändigt återskapades en 1700-tals karaktär med bl.a. nyttillverkade spegeldörrar, fönster och en öppen spis. Inga äldre eldstäder finns bevarade. År 1998 gjordes en fasadrenovering varvid den äldre spritputsen med sin speciella struktur behölls fränsett det nedre partiet av vägglivet, som putsade om och gavs en struktur som överensstämmer med den äldre. Vid omputsningen användes kalkbruk. Fasaderna avfärgades med kalkfärg i en gul kulör.

Flygeln, byggnad 2, är belägen med gaveln mot Ågatan. Den är uppförd i två våningar med putsade fasader i brutet vitt. Taket är ett valmat sadeltak täckt med rött enkupigt lertegel. Flygeln har till stora delar medeltida murverk i natursten, troligen från 1400-talet. Ovanvåningen är delvis utförd i timmer och tillkom på 1740-talet. Genom byggnaden leder en körport. Byggnaden har flera tunnvalvda utrymmen. Till dessa leder portar av ålderdomlig typ. Den nordligaste på västra långsidan har rombformat mönster och är troligen från 1600-talets början. Även invändigt finns flera ålderdomliga dörrar varav flera har gamla dörrbeslag och lås i smide. På västra långsidan finns en fönsteröppning med smidesgaller av senmedeltida typ. Den på 1740-talet timrade påbyggnaden gjordes bl.a. för att inreda sädesmagasin på vinden. I den södra delen av flygeln byggdes något senare ett brygghus och en bagarstuga samt mälthus och kölna.

Uthuset, byggnad 3, vid Ågatan utgörs av två sammanbyggda hus av olika höjd och från olika byggnadstid. Den västra delen är timrad och högre än den östra. Denna är delvis byggd i regelverk. Uthusets södra vägg vilar på den äldre muren utmed Ågatan. Fasaden mot Ågatan och den västra gaveln är putsade och gulfärgade. Gårdsfasaden på den västra har timret bart och den östra har brädfodring. Gårdsfasaderna är i likhet med östra gaveln är rödfärgade. Taken är belagda med rött enkupigt lertegel. Den västra delen har traditionellt sadeltak medan den östra har ett osymmetriskt. Den västra boddelen, som har en stor port mot gatan, härrör troligen från 1700-talet medan den östra är yngre.

Källarbyggnaden, byggnad 4, är belägen norr om huvudbyggnaden och utgörs av en stor medeltida källare med två rum med tunnvalv i tegel. Källaren ingick ursprungligen i en större byggnad till den medeltida Bredgården. Ovanpå källaren finns en terrasspåbyggnad, som tillkom 2006. Nedgången till källaren har en modern utformning i glas och betong.

Till Biskopsgården hör en stor parkliknande trädgård med höga lövträd, fruktträd, buskar och rabatter. Fastigheten inramas mot Ågatan i söder av en putsad tegeltäckt mur med tre portar. Muren är uppförd på 1730-talet och samtida med huvudbyggnaden. I övrigt inramas tomten av ett grå- respektive rödmålat staket. Vid huvudbyggnadens entré mot norr finns en större grusad plan.

På fastigheten fanns tidigare en vaktmästarbostad, uppförd på 1940-talet. Den revs 2004.

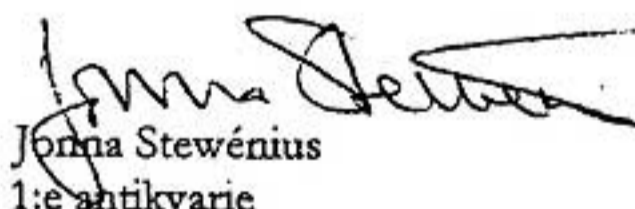
Motivering

Biskopsgården med sina fyra byggnader är belägen i domkyrkans omedelbara närhet och har ett stort kultur- och kyrkohistoriskt värde. På tomten finns byggnadslämningar från den medeltida Bredgården. Gården har utgjort biskopsgård sedan 1550-talet.

Huvudbyggnaden, ritad av överintendent Carl Gustaf Tessin, har genom sin funktion och sin gestaltning en framträdande plats i stadens historia. Fasaderna har en ålderdomlig puts av 1700-tals typ som understryker den välbevarade karaktären. Interiören med äldre inredningar av god kvalitet är gestaltad på 1910-talet i en stil som anknyter till 1700-talet. Flygelbyggnaden är en välbevarad medeltidsbyggnad med ålderdomlig karaktär. Den inrymmer flera bodar, varav några har tunnvalv. Detaljer av särskilt intresse är bl.a. en av portarna som har mönsterlagd brädfodring av en ålderdomlig typ och en fönsteröppning på västra långsidan med ett smidesgaller av senmedeltida typ av vilka få finns bevarade. Flygeln inrymmer en ålderdomlig inredning bl.a. en bryggstuga. Den västra delen av uthuset är en av få kvarstående byggnader som utgjort Biskopsgårdens ladugård. Det är en ålderdomlig byggnad av stort värde för gårds- och stadsbilden. Den medeltida källaren utgör en byggnadstyp som genom sin funktion, konstruktion, och sitt material är en viktig representant för landets äldsta byggnadsbestånd. Källaren ingår vidare som en värdefull del av en den ålderdomliga gårdsbildningen. Det medeltida murverket i Biskopsgårdens byggnader utgör ett värdefullt historiskt dokument.

Bengt Häger
Länsantikvarie

Jonna Stewénus
1:e antikvarie

Bilagor:
Situationsplan

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet

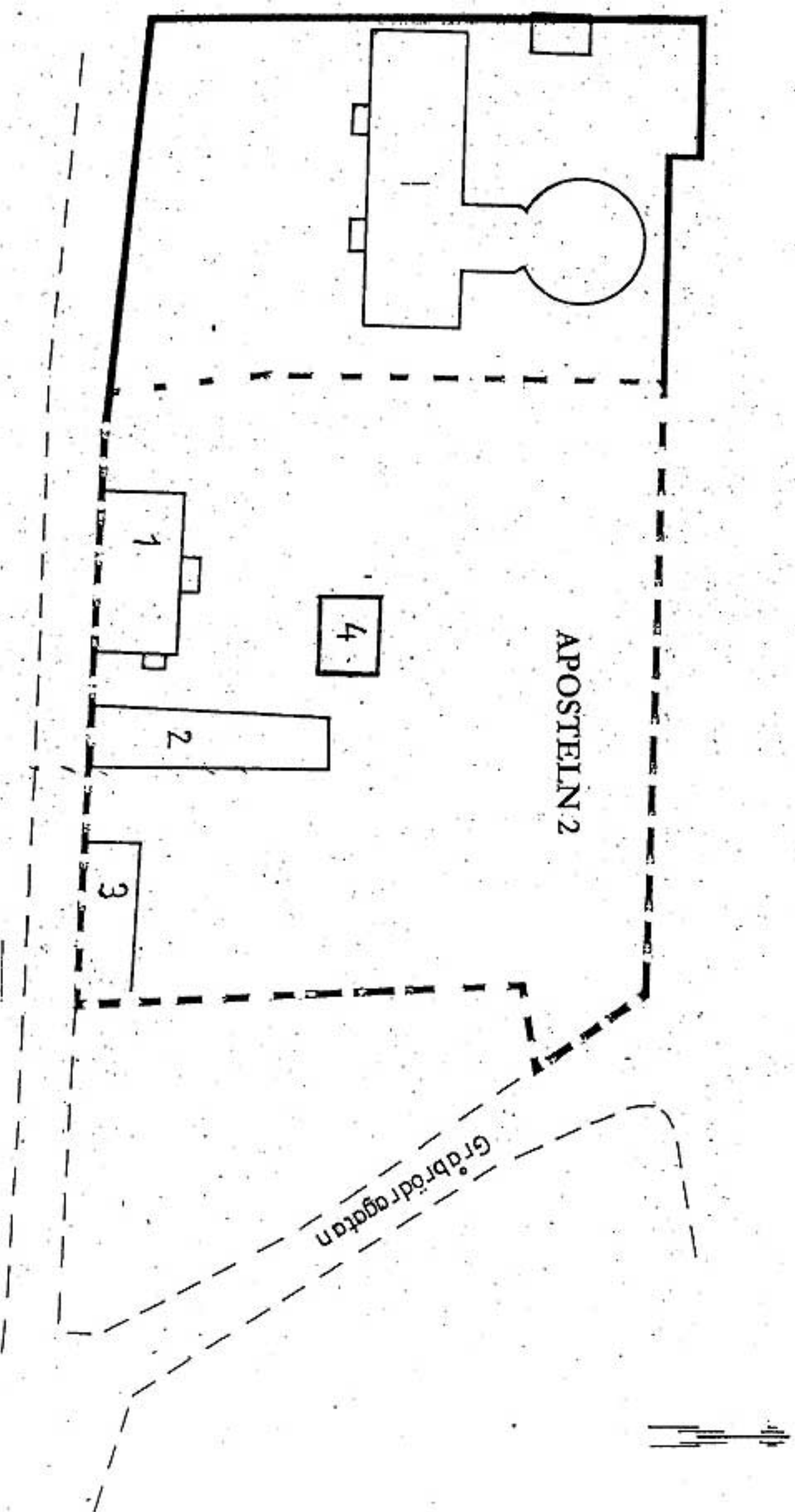
Östergötlands länsmuseum

Linköpings kommun

Kommunlantmäteriet i Linköpings kommun, 581 81 Linköping

Kultur- och samhällsbyggnadsenheten

BM-arkivet

Situationsplan för byggnadsminnet Biskopsgården, Aposteln 2, Linköping,
Östergötlands län